

Sociale angst en stress bij autismespectrumstoornissen

Gepubliceerd: 30-03-2016 Laatste bijgewerkt: 14-04-2024

Het hoofddoel van de huidige studie is om de mate van psychologische en biologische (cortisol) stressreactiviteit en sociale angst te vergelijken tussen volwassenen met ASS en een gezonde controlegroep. Daarnaast wordt onderzocht of deze variabelen...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestopt
Type aandoening	Ontwikkelingsstoornissen NEG
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON43805

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

StressAut

Aandoening

- Ontwikkelingsstoornissen NEG

Synoniemen aandoening

autisme, autismespectrumstoornissen

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: GGZ Eindhoven (Eindhoven)

Overige ondersteuning: Ministerie van OC&W

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: autisme, cortisol, sociale angst, stressreactiviteit

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

Mate van sociale angst, psychologische en biologische stressreactiviteit, cortisollevels.

Secundaire uitkomstmaten

Comorbide subklinische psychotische reactiviteit in respons op stress.

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

Personen met een autismespectrumstoornis (ASS) zijn kwetsbaarder voor angst en stress (Baron et al. 2006). Ondanks dat onderzoek naar ASS met name gericht is op kinderen en adolescenten is er enige evidentie voor een hogere mate van sociale angst bij volwassenen met ASS. Er is niet veel bekend over factoren die bijdragen aan de ontwikkeling van angst bij ASS (Kim et al. 2000). Naast een hoge mate van sociale angst beschikken personen met ASS over minder vaardigheden om met stress om te gaan (White et al., 2009). In de klinische praktijk wordt ook gezien dat zij stress-reactiever zijn op invloeden vanuit de omgeving in vergelijking met personen zonder ASS. Recent is aangetoond dat, bij kinderen met ASS, een verhoogde activiteit aanwezig is in de hypothalamus-hypofyse-bijnier-as tijdens stressvolle gebeurtenissen, hetgeen bleek uit cortisolmetingen (Spratt et al., 2012), maar dergelijk onderzoek bij volwassenen is zeer beperkt.

Er is dus weinig inzicht in sociale angst- en stressreactiviteit in het dagelijks leven van volwassenen met autisme. Ook de interactie tussen deze variabelen, de samenhang met biologische (cortisol) reactiviteit op stress en de invloed van contextuele determinanten is niet opgehelderd.

Om de kennis van de fenomenologie van sociale angst, psychologische en biologische stressreactiviteit bij volwassenen met ASS te vergroten, zal gebruik gemaakt worden van de Experience Sampling Method (ESM). Dit is een gestructureerde dagboektechniek, waarbij participanten meerdere keren per dag, na een willekeurig signaal op de smartphone, een vragenlijst invullen via een app (PsyMate). Ook worden op dezelfde momenten speekselmonsters afgenomen om het stresshormoon cortisol te meten. De ESM methode is al eerder gebruikt in enkele (pilot) studies naar ASS (Chen, Bundy, Cordier & Einfeld, 2014; Chen, Cordier & Brown, 2014; Hintzen, Delespaul, Van Os & Myin-Germeys, 2010).

Doel van het onderzoek

Het hoofddoel van de huidige studie is om de mate van psychologische en biologische (cortisol) stressreactiviteit en sociale angst te vergelijken tussen volwassenen met ASS en een gezonde controlegroep. Daarnaast wordt onderzocht of deze variabelen fluctueren en interacteren in het dagelijks leven en of dit wordt beïnvloed door verschillende omgevingsdeterminanten. De verwachting is dat bij volwassenen met ASS, ten opzichte van controle personen, een hogere mate van sociale angst wordt ervaren evenals een hogere mate van negatief affect (NA) tijdens stressvolle gebeurtenissen, ook wel bekend als stressreactiviteit. We verwachten daarnaast dat verhoogde psychologische stressreactiviteit samenhangt met verhoogde biologische stressreactiviteit.

Tenslotte, gebaseerd op fenomenologische, neurobiologische en genetische overeenkomsten tussen ASS en het psychose spectrum (King & Lord, 2011), verwachten we niet alleen een hogere mate van NA in respons op stress, maar ook verhoogde (subklinische) psychose in respons op stress bij patiënten met ASS.

Onderzoeksopzet

Het betreft een observationele studie. Gedurende 10 dagen wordt data verzameld via de PsyMate app die 10 random signalen afgeeft per dag, waarop een korte vragenlijst (3 minuten) via de applicatie ingevuld dient te worden. Hiermee worden symptomen/ervaringen, contexten en activiteiten in het dagelijks leven in kaart gebracht. Tevens worden op diezelfde random momenten speekselmonsters verzameld ten behoeve van cortisol metingen. Daarnaast vullen participanten dagelijks een korte elektronische vragenlijst (1 min) bij het ontwaken en voor het slapen. Aan het begin en aan het einde van de PSyMate weken worden er nog 3 reguliere (pen en papier) vragenlijst afgenomen. Verder wordt de deelnemer gevraagd naar zijn/haar ervaringen met de PsyMate.

Inschatting van belasting en risico

De totale tijdsinvestering voor participanten in deze studie bedraagt ongeveer 10 uur. Gezien het feit dat geen van de bij deelname horende taken (invullen van vragenlijsten, deelname aan interviews en aanleveren speekselmonster) risico's met zich meebrengt, is deelname aan de studie vrijwel risicoloos. Eerdere studies die gebruik maakten van dezelfde methode hebben geen risico voor proefpersonen opgeleverd.

Contactpersonen

Publiek

GGZ Eindhoven (Eindhoven)

Dr Poletlaan 40
Eindhoven 5626ND
NL

Wetenschappelijk

GGZ Eindhoven (Eindhoven)

Dr Poletlaan 40
Eindhoven 5626ND
NL

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Volwassenen (18-64 jaar)
65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

ASS groep:

- Leeftijd tussen de 18 en 65 jaar.
- Gediagnosticeerd met een autismespectrumstoornis zoals beschreven in de DSM-5 en bepaald m.b.v. de ADOS-2, module 4 revised: Totaal score * 8 (met de sectie sociale communicatie en de sectie beperkte, repetitieve gedragspatronen, interesses of activiteiten * 2 en de sectie sociale communicatie * 6)
- Intelligentie: verbaal en perfoormaal IQ * 70
- Minimale (max. 2 jaar) psychologische en/ of psychiatrische behandelgeschiedenis; Controle groep:

- Leeftijd tussen de 18 en 65 jaar oud.
- Niet gediagnosticeerd met een ASS of een andere psychiatrische stoornis

- Geen eerstegraads familielid met ASS
- AQ < 26
- Intelligentie: verbaal en performaal IQ * 70

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

- Specifieke somatische stoornissen: genetische afwijking, metabool syndroom, epilepsie, traumatisch (niet-aangeboren) hersenletsel.
- Suicidale tendenzen, acute psychose, bipolaire stoornis
- Klinische behandelgeschiedenis (opname) voor een psychiatrische stoornis

Onderzoeksopzet

Opzet

Type: Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Blinding: Open / niet geblindeerd

Controle: Geen controle groep

Doel: Algemeen wetenschappelijk

Deelname

Nederland

Status: Werving gestopt

(Verwachte) startdatum: 02-05-2016

Aantal proefpersonen: 100

Type: Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO

Datum: 30-03-2016

Soort: Eerste indiening

Toetsingscommissie: METC academisch ziekenhuis Maastricht/Universiteit Maastricht, METC azM/UM (Maastricht)

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL51997.068.15

Resultaten

Einddatum onderzoek: 01-01-2018

Totaal aantal deelnemers: 101